

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره بیست و دوم - ۱ تا ۷ آذر ۱۳۹۹

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۸ آذر ۱۳۹۹

۲۲

بنام خداوند جان و آفرینش

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره بیست و دوم - ۱ تا ۷ آذر ۱۳۹۹

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۲۲

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۸ آذر ۱۳۹۹

فهرست مطالب

- درآمد: مسیر دشوار مدیریت تعارض منافع در سازمان ها ۲
- جابجایی ۳۰۰ نفر از مسئولان آموزش و پرورش به علت تعارض منافع ۷
- تشدید تعارض منافع با طرح نظام جامع حسابداری و حسابرسی ۷
- لایحه تعارض منافع همچنان در انتظار تصویب! ۸
- تعارض منافع وزارت نفت و عدم گسترش LPG در خودروها ۸
- تضاد منافع وزارت بهداشت، مانع همکاری با صادرکنندگان دارو ۹
- مسئله جدی در مدیریت نظام سلامت کشور، تعارض منافع است ۹
- اصلاح نظام ارجاع کار نظارت بر ساخت و ساز و رفع تعارض منافع ۱۰
- قانون کمیسیون ماده ۱۰۰ مصداق تضاد منافع است ۱۰
- عدم ارائه رسمی لایحه تعارض منافع از سوی دولت به مجلس؟ ۱۱
- دفاع آموزش و پرورش از تغییر پست رئیس سازمان مدارس غیردولتی ۱۱
- بخشنامه آموزش و پرورش همه پست‌های ستادی را در بر نمی‌گیرد ۱۲
- طرح مدیریت تعارض منافع در اولویت کمیسیون اجتماعی مجلس ۱۲
- مدیریت تعارض منافع را در بودجه ۱۴۰۰ می‌گنجانیم ۱۳
- لزوم مدیریت تعارض منافع در اعطای ارز دولتی به تصمیم‌گیران ۱۳
- تداوم رسیدگی به طرح مدیریت تعارض منافع در مجلس ۱۳
- سوالات بی‌پاسخ در مورد تعارض منافع رئیس دانشگاه فرهنگیان ۱۴
- محتوای تصویری تعارض منافع ۱۴
- تحلیل تعارض منافع در فضای مجازی ۱۵

درآمد: مسیر دشوار مدیریت تعارض منافع در سازمان‌ها و اکاوی بخشنامه منع پذیرش منافع متعارض در سازمان بهزیستی

فاطمه نصیری

سازمان بهزیستی کشور عزم خود را برای مدیریت تعارض منافع در این سازمان، در تاریخ ۹۸/۶/۱۲ با صدور بخشنامه منع پذیرش منافع متعارض آشکار کرد. بخشنامه مذکور مقرر کرد تمام کارکنان مسئول سازمان بهزیستی که از این سازمان مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند، ظرف حداکثر سه ماه نسبت به واگذاری مرکز خود به موسسات خیریه یا ترک پست سازمانی خود اقدام کنند. به علاوه بخشنامه مذکور از تاریخ صدور، هرگونه موافقت اصولی، پروانه فعالیت و پروانه تأسیس مراکز بهزیستی برای اشخاص مذکور را منع کرد. به علاوه بندهای بعدی این بخشنامه کارکنان مسئول این سازمان را از عضویت در هیئت امناء و هیئت مدیره و مدیر عامل سازمان‌های خیریه نیز منع کرده بود.

شاید بتوان گفت بزرگترین نقطه قوت این بخشنامه همانا نشانه گرفتن موقعیت اشتغال بیرونی (Outside Employment) است که به مثابه یکی از گلوگاه‌های اصلی فساد در همه دستگاه‌های اجرایی است. چراکه هنگامی که کارکنان دولتی در بخش خصوصی مرتبط به طور همزمان به فعالیت می‌پردازند، گاه ناظر بر عملکرد خود خواهند شد و گاه سیاست‌هایی را وضع می‌کنند که خود مجری و منتفع از آن قوانین و دستورالعمل‌ها هستند (نظارت بر خود و قاعده‌گذاری برای خود). بنابراین می‌توان گفت اشتغال بیرونی محملی برای ایجاد سایر موقعیت‌های تعارض منافع نیز خواهد بود. لذا واضعان این بخشنامه با آگاهی به این مسئله، تمام کارکنان این سازمان را که دارای پستی (اعم از مدیر، معاون یا کارشناس) با مسئولیت نظارت یا سیاستگذاری هستند از تاسیس مرکز منع کرده‌اند.

اما اشتغال بیرونی در سازمان بهزیستی چه پیامدهایی برای این سازمان و جامعه هدف آن داشت؟ چنانکه مسئولین این سازمان اظهار می‌کنند کارکنانی که در موقعیت اشتغال بیرونی قرار داشتند، در بهترین حالت به سمت تقویت مراکز خود حرکت کرده بودند. آشکارترین مثال در این زمینه در اولویت قراردادن مراکز خود به هنگام تسهیم بودجه است که بسیاری از فعالان این حوزه به آن اشاره دارند. این امر نه تنها موجب تقویت مراکز کارکنان بهزیستی و تضعیف سایر مراکز خصوصی خواهد شد، بلکه آشکارا کیفیت خدمات دریافتی توانجویان این مراکز را نیز متاثر خواهد کرد. از سوی دیگر چنانکه نظرسنجی‌های این سازمان برای شناسایی گلوگاه‌های فساد نشان می‌دهد، مراکزی که توسط کارکنان این اداره تأسیس و مدیریت شده بودند، در معرض بیشترین تخلفات و فساد قرار داشته‌اند. چراکه بازرسی مراکز توسط همکاران و چه بسا کارمند مدیر مرکز، موجب اغماض و نادیده‌گیری این تخلفات شده بود و در صورت تذکر بازرسان سازمان، این مراکز در رفع تخلفات بسیار کند عمل می‌کردند و در نهایت تخلفات گزارش شده را اصطلاحاً با گفتگو و زدوبند با همکارانشان در سازمان حل‌وفصل می‌کردند. از سویی شکایات مردمی و مراجعین این مراکز به سازمان

بهبهزیستی نیز به جایی نمی‌رسید، چراکه که متخلف و قاضی، فردی واحد بود. از سوی دیگر به سبب رانت اطلاعاتی که در اثر اشتغال بیرونی برای روسای این مراکز ایجاد شده بود، آنها از بسیاری از دستورات عمل‌ها، بودجه‌ریزی‌ها و برنامه‌های سازمان در مورد مراکز، بسیار زودتر از سایر مراکز مطلع می‌شدند، که موجب از بین رفتن شرایط رقابتی مراکز و از سویی موجب سودهای کلان برای مراکز کارکنان بهزیستی شده بود.

اما موارد اشاره شده همه‌ی تاثیرات سوء اشتغال بیرونی بر عملکرد سازمان بهزیستی و ارائه خدمات آن نبود، بلکه اشتغال بیرونی مسیر اصلی ارائه خدمات به توانجویان این سازمان را نیز تحت تاثیر قرار داده است. اکنون در تمام کشورهای توسعه‌یافته رویکرد توانبخشی مبتنی بر جامعه یا CBR بر رویکرد نگهداری ایزوله‌ی معلولین و توانجویان در مراکز نگهداری برتری یافته است. هسته اصلی این طرح، نگهداری معلولین در خانواده و حمایت و آموزش خانواده برای نگهداری از آنها است. اما در ایران یارانه مراکز نگهداری معلولین ۶ الی ۷ برابر یارانه خانواده‌هایی است که از معلول خود نگهداری می‌کنند. فراگیر شدن رویکرد توانبخشی مبتنی بر جامعه، منافع بسیاری از این مراکز را به خطر می‌اندازد. چراکه در این صورت نیازی به وجود مراکز شبانه‌روزی نگهداری معلولین به تعداد زیاد وجود نخواهد داشت و یارانه این معلولین به جای آنکه به مراکز تعلق بگیرد به خانواده آنها داده خواهد شد. بنابراین مسئولان مراکزی که از مدیران و سیاستگذاران سازمان هستند، روند اجرایی شدن طرح توانبخشی مبتنی بر جامعه را به ضرر جامعه هدف سازمان و افزایش سود شخصی خود، گند یا سلب کرده‌اند.

بر اساس اظهارات دکتر قبادی دانا، رئیس سازمان بهزیستی، از حدود ۴۲ هزار مرکز این سازمان تنها حدود ۱۲۰۰ مرکز تحت مدیریت کارکنان این سازمان بوده است. که پس از اجرایی شدن این بخشنامه حدود ۱۷۲ نفر از کارکنان سازمان، مراکز خصوصی خود را واگذار کرده‌اند و حدود ۹۰ نفر از کارکنان نیز پست سازمانی خود را رها کرده و فعالیت در مراکز خصوصی خود را برگزیدند. (ایرنا، ۱۳۹۸/۱۱/۶) با توجه به اینکه مسئولین بهزیستی اذعان می‌کنند که بخشنامه به طور کامل اجرایی شده است، سبب این اختلاف آمار اعلام‌شده چیست؟ از ۱۲۰۰ مرکز تحت سرپرستی کارکنان بهزیستی (طبق آمار اعلام شده)، حدود ۷۰ درصد مراکز، تحت سرپرستی بازنشستگان، و تنها ۳۰ درصد از این مراکز تحت سرپرستی شاغلان این سازمان است که در واقع مشمول این بخشنامه می‌شدند. یکی از نقاط ضعف این بخشنامه در برنگرفتن موقعیت درب‌های گردان است که همین امر باعث شده تنها مراکز شاغلین این سازمان واگذار شود و بازنشستگان همچنان مدیریت بر مراکز خود را ادامه دهند. در صورتی که این موقعیت تعارض منافع نیز بسیاری از معایب اشتغال بیرونی مانند زدوبند اداری، فرار از نظارت و رانت اطلاعاتی را دارد.

اما می‌توان گفت یکی از نقاط قوت بخشنامه مدیریت تعارض منافع دکتر قبادی دانا در مقایسه با بخشنامه متناظر دکتر آخوندی وزیر سابق راه و شهرسازی که به پذیرش بخشنامه توسط کارکنان سازمان کمک کرده است، آن است که

کارکنان بهزیستی مخیر شده‌اند تا پست سازمانیشان یا اشتغال در مرکز خصوصی را انتخاب کنند.^۱ مدیرانی که در بهزیستی تمایل به اشتغال در مراکزشان داشته‌اند، با ترک پست سازمانی خود، اکنون به عنوان کارشناس غیرمسئول سازمان اشتغال دارند. البته همانطور که گفته شد، بسیاری از مدیرانی که مشمول این بخشنامه شده‌اند، از بین پست مدیریتی و مراکز خود، اشتغال در بخش خصوصی را انتخاب کرده‌اند. این امر بسیاری را به این استدلال هدایت کرده است که اگر مراکز درآمد هنگفتی برای کارکنان بهزیستی نداشت، این افراد قطعاً مدیریت را رها نمی‌کردند! بدون اظهارنظر در مورد میزان درآمد مراکز باید گفت، بسیاری از مدیران بهزیستی برای دوره‌های موقت ۴ ساله یا کوتاه‌تر، از افرادی خارج از این سازمان مانند پزشکان و اعضای هیئت علمی انتخاب می‌شوند. بنابراین اشتغال آنها در پست مدیریتی ذاتاً موقتی است، در حالیکه مراکز خود را از سال‌ها پیش تاسیس کرده‌اند و قاعدتاً مدیریت مراکزشان را به پست سازمانی ترجیح خواهند داد.

از دیگر نقاط ضعف بخشنامه مذکور، نقض حقوق نسل‌های آتی و یا خویشتاوندان کارکنان سازمان بهزیستی است. طراحان این بخشنامه به سبب آنکه امکان واگذاری مراکز مشمولان بخشنامه به بستگان درجه یک را سلب کنند، صدور مجوز تاسیس مراکز برای بستگان این افراد را برای همیشه منع کرده‌اند. این بند به آن معناست که بستگان کارمندان فعلی بهزیستی که اکنون در رشته‌های مرتبط با مراکز این سازمان مانند توانبخشی، مشاوره، مددکاری و غیره در حال تحصیل هستند از بخش بزرگی از بازار کار خود محروم می‌شوند. و یا اگر بستگان درجه یک این افراد علاقه به تحصیل و یا کار در این رشته‌ها را داشته باشند، برای همیشه از علائق خود محروم شده و انتخاب فرد دیگری (مثلاً پدر یا مادر) که سال‌ها پیش تصمیم گرفته است در سازمان بهزیستی استخدام شود، حق آنها برای انتخاب مسیر زندگی‌شان را سلب خواهد کرد. این در حالی است که راه حل سایر کشورها برای مدیریت موقعیت خویشاندی اقداماتی نظیر خوداظهاری و یا انصراف از تصمیم‌گیری در موارد خاص است.

به نظر می‌رسد در این مورد، شیوه‌ی انتخاب‌شده در بخشنامه تعارض منافع سازمان بهزیستی در واقع ساده‌ترین کار از نظر اجرایی است، اما حقوق بسیاری از افراد و حتی نسل‌های آتی را سلب می‌کند. این نقص ضرورت ایجاد زیرساخت‌هایی مانند شفافیت نظام اداری، الکترونیکی کردن خدمات دولت و شفافیت در اموال و معاملات کارکنان را آشکار می‌کند. و همچنین اگر در کشور نظام مالی و اداری شفاف وجود داشت و میزان دارایی افراد یا مراکز؛ برای عموم مردم قابل دسترس بود، دیگر نیازی به قوانینی سختگیرانه نظیر محرومیت خویشاوندان کارکنان از فعالیت در حوزه‌های مشابه سازمان نبود، چراکه هرگونه تخلفی به سرعت آشکار می‌شد و قابل رصد و ردیابی بود. در واقع بخشنامه‌های

۱- در بخشنامه منع پذیرش منافع متعارض دکتر آخوندی، مهندسان ناظری که در ۹ (و سپس ۱۲) دستگاه دولتی اشتغال داشتند از هرگونه فعالیت در بخش خصوصی منع، و مکلف شده بودند ظرف مدت دو ماه نسبت به تودیع پروانه نظام مهندسی خود به سازمان نظام مهندسی محل عضویتشان اقدام کنند. برای مطالعه بیشتر مراجعه کنید به:

سختگیرانه اینچنینی به سبب فراهم نبود زیرساخت‌های لازم، محیط فعالیت کارکنان دولت را کاملاً ایزوله و عاری از هرگونه امکان تخریفی مانند روابط خویشاندی می‌کنند که در بسیاری از کشورها غیرمعمول است؛ این شیوهی سخت‌گیرانه خطر پیدا کردن راه‌های جدید اداری برای دور زدن این تصمیمات را در پی خواهد داشت. البته باید یادآور شد سازمان بهزیستی با ایجاد سامانه شفافیت، صدور الکترونیکی مجوز موسسات و سامانه خدمات آنلاین، گام‌های مثبتی در راستای ایجاد شفافیت در عملکرد مالی و قراردادهای سازمان و جذب مشارکتهای مردمی برداشته است، اما مانند سایر سازمان‌های کشور، مسیری طولانی برای ایجاد شفافیت مالی- اداری و الکترونیکی کردن خدمات خود در پیش رو دارد.

از سوی دیگر چنانکه مسئولان سازمان اظهار می‌کنند به دو دلیل عمده سیستم نظارتی سازمان از ضعف جدی برخوردار است: نخست آنکه بسیاری از کارشناسان سازمان به طور معمول وظیفه نظارتی نقش خود را انجام نمی‌دهند و از سوی دیگر کارمندان بخش نظارت این سازمان بسیار اندک هستند و به دلیل قوانین دست‌وپاگیر سازمان اداری و استخدامی امکان افزایش پست‌های نظارتی برای سازمان وجود ندارد. بنابراین وجود قوانین پیشگیرانه و سخت، با ایجاد محیطی منزله، بخشی از بار نظارتی سازمان را می‌کاهد. این در حالیست که طبق اظهارات مسئولان سازمان، حدود ۸۰ الی ۹۰ درصد مراکز و خدمات این سازمان به بخش خصوصی واگذار شده است. این به آن معناست که سازمان بهزیستی به درستی از بار فعالیت اجرایی خود کاسته است و اکنون باید در جایگاه سیاستگذاری و نظارت قرار گیرد. اما متناسب با تغییر نقش سازمان بهزیستی، امکان ایجاد و افزایش پست نظارتی برای سازمان وجود ندارد و همین امر سازمان را به ناچار به سمت وضع قوانین سختگیرانه سوق خواهد داد.

اما باید گفت به رغم تمام مشکلات ایجاد شده برای مسئولان اجرایی این بخشنامه، نظیر شکایت مراکز مشمول در دیوان عدالت اداری برای ابطال یا توقف اجرای آن، قوانین دست‌وپاگیر سازمان اداری استخدامی برای افزایش یا کاهش پست‌های سازمانی، اعمال نفوذ مسئولان سیاسی به نفع برخی از مشمولان این بخشنامه و غیره، بر خلاف بسیاری از بخشنامه‌های مدیریت تعارض منافع، این بخشنامه با پافشاری مسئولان اجرایی آن به اتمام رسیده و تمام مشمولان آن تعیین تکلیف شده‌اند. به علاوه مسئولان اجرایی بخشنامه، بانک اطلاعاتی جامعی از کارکنان سازمان، مراکز و موسسات آنها ایجاد کرده‌اند که یکی از اقدامات زیرساختی و پیش‌نیاز هرگونه طرح اصلاح اداری در سازمان‌ها محسوب می‌شود. لذا تجربه این سازمان به عنوان نمونه موفق اجرای شیوه‌های مدیریت تعارض منافع باید مورد توجه جدی مسئولان و سایر سازمان‌ها قرار گیرد. اما اجرای این بخشنامه همچنان عزم اجرایی و نظارتی قوی لازم دارد، چراکه در مورد واگذاری مجدد مراکز یا صدور مجوز تاسیس مراکز جدید همواره معیارهای منع تعارض منافع باید مورد سنجش قرار بگیرد. از سویی چنان که بسیاری از فعالین این حوزه اطلاع دارند، مفاد این بخشنامه در مورد مراکز مثبت زندگی سازمان بهزیستی که به تازگی در حال واگذاری است رعایت نشده، که همین امر موجب تردید بسیاری از فعالان مدنی این حوزه در عزم این سازمان برای اجرای تمام عیار این بخشنامه شده است.

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های اصلی هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

- محسن حاجی میرزایی، وزیر آموزش و پرورش خبر داد که حدود ۳۰۰ نفر از مدیران و معاونان آموزش و پرورش که مشمول تعارض منافع می‌شدند، جابه‌جا شدند.
- محمود محمودزاده معاون مسکن و ساختمان وزارت راه و شهرسازی از اصلاح ارجاع کار نظارت بر ساخت و ساز به منظور شفافیت و اقدام ویژه در خصوص رفع تعارض منافع در سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور خبر داده است.
- ولی اسماعیلی، نایب رئیس کمیسیون اجتماعی ضمن اعلام خبر تصویب ۶ بند از طرح مدیریت تعارض منافع در کمیسیون اجتماعی مجلس، اظهار داشته که لایحه تعارض منافع از سوی دولت به صورت رسمی به مجلس ارائه نشده است. این در حالی است که معاون پارلمانی رئیس‌جمهور تیرماه امسال فهرستی از ۶۸ لایحه اعلام‌وصول‌نشده دولت در مجلس ارائه کرده بود.
- حسن نوروزی نایب رئیس کمیسیون قضایی مجلس تصریح کرده که مجلس در تلاش است مفاد مدیریت تعارض منافع را در بخش‌های مختلف قانون بودجه ۱۴۰۰ بگنجانند.
- غلامرضا خدادادی، بازرس کل امور آموزش و پژوهش سازمان بازرسی کل کشور خبر داده که سازمان بازرسی در حال بررسی کیفیت اجرای بخشنامه تعارض منافع در آموزش و پرورش است تا گزارش اقدامات اخیر منسوب به اجرای تعارض منافع را به مراجع ذیصلاح ارسال کند.
- سروش قاضی نوری، رئیس مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، تصریح کرده وزارت بهداشت به خاطر تضاد منافع و ترس از افزایش هزینه‌های خود و بیمه‌ها، نه مجوز ورود داروهای بایوتک جدید به لیست داروها می‌دهد و نه حتی برای صادرات با تولیدکنندگان همکاری می‌کند.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی - ۸ آذر ۱۳۹۹

با ما در تماس باشید

برای ارسال نقدها، نظرات و پیشنهادها در مورد خبرنامه هفتگی تعارض منافع و همچنین یادداشت‌ها و تحلیل‌هایتان برای انتشار در خبرنامه با آدرس ایمیل مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی مکاتبه فرمایید:

info [at] iran-bssc.ir

جابجایی ۳۰۰ نفر از مسئولان آموزش و پرورش به علت تعارض منافع

محسن حاجی میرزایی (وزیر آموزش و پرورش) - ۱ آذر ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

حدود ۳۰۰ نفر از مدیران و معاونان آموزش و پرورش که مشمول تعارض منافع می‌شدند، جابه‌جا شدند. این جابه‌جایی‌ها طی یک ماه گذشته و در حالیکه هنوز قانونی در این رابطه به وزارت آموزش و پرورش ابلاغ نشده، اتفاق افتاده است و وزارت آموزش و پرورش در این زمینه خود پیشگام شده است. لازم به ذکر است که وزیر آموزش و پرورش ۲۵ خرداد سال جاری طی بخشنامه‌ای با احصای موقعیت‌های تعارض منافع در این وزارتخانه از برخورد با این موضوع ظرف دو ماه خبر داده بود.

✉ خبرگزاری برنا / خبرگزاری پانا / خبرگزاری ایمن

تشدید تعارض منافع با طرح نظام جامع حسابداری و حسابرسی

مجید اسماعیل خان طلائی (کارشناس ارشد حسابداری) - ۱ آذر ۹۹

◀ تعارض منافع در نظام حسابرسی

در مجلس طرحی با عنوان نظام جامع حسابداری و حسابرسی ارائه شده که در آن با پیش بینی ۱۲ هدف و وظیفه سازمان جدیدالتاسیس «سازمان راهبری حسابداری و حسابرسی» پیشنهاد شده است. پیشنهاد دهندگان طرح بجز دکتر پور ابراهیمی و چند نفر دیگر، الباقی دنبال کنندگان موضوع تخصص و شناختی از حوزه‌های مالی و حسابرسی ندارند. حضور مقامات قوای حاکمه در شورای عالی سازمان راهبری حسابداری و حسابرسی ضمن تشدید تعارض منافع بعضاً موجب درب گردانی ناظر برای منظور خواهد شد. در این خصوص هم اکنون بدلیل همکاری پسا اشتغال تعداد قابل توجهی از صاحب کرسیان قوای حاکمه در شرکت‌ها و نهادهای تصمیم، درب گردانی ناظر برای منظور که بسیار مفسده برانگیز می‌باشد از ریسک بشدت بالایی برخوردار است. چرا نمایندگان محترم مجلس برای ممنوعیت همکاری پسا اشتغال برخی آقایان قانونی وضع و مراتب را به جد پی گیر نیستند؟

درمورد تعارض منافع هم وضع به همین منوال و چه بسا اسفناک تر است. از این منظر فضای کسب و کار و بستر اقتصادی کشور شاهد گسترش ریسک‌های بسیار بالا می‌باشد. فردی که خود در نهادی قانون گذار است و از طرفی در موسسات مالی و یا ناظرین مالی و ... عضویت عالی داشته باشد قطعاً درگیر تعارض منافع می‌شود.

من با کلیات پیشنهاد این طرح موافقم ولی با وجود برخی ایراداتی که در جزئیات دیده میشود تصویب و اجرای این طرح موجبات تشدید تعارض منافع و درب گردانی ناظر برای منظور و عدم شفافیت را که سالها است جزئی از پیکره اقتصاد بیمار ایران شده است را رقم خواهد زد.

✉ تازه‌های حسابداری

لایحه تعارض منافع همچنان در انتظار تصویب!

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران - ۲ آذر ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

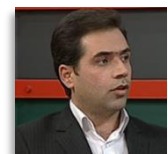
لایحه «نحوه مدیریت تعارض منافع در انجام وظایف قانونی و ارائه خدمات عمومی» به پیشنهاد معاونت حقوقی رییس جمهور در آبان ماه سال گذشته به تصویب هیات وزیران رسید و در حال حاضر روی میز نمایندگان مجلس شورای قرار گرفته است. این لایحه در ابتدا با ۷۰ ماده تدوین شد اما در نهایت با ۴۰ ماده از سوی دولت به تصویب رسید. مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی با توجه به لایحه دولت که به مجلس ارائه شده و اهمیت موضوع پیشنهاد داده است که کلیات لایحه تصویب شود. البته این مرکز پیشنهاد داده تا با تشکیل کارگروه تخصصی مدیریت تعارض منافع اقدامات موثری برای نهایی کردن لایحه دولت که می‌تواند در پیشگیری از فساد نقش داشته باشد، صورت گیرد. در طول یک سال گذشته لایحه مدیریت تعارض منافع از سوی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران هم مورد بررسی قرار گرفته و کمیسیون حمایت قضایی و مبارزه با فساد اتاق تهران جلسات تخصصی در این باره نقد و بررسی این لایحه برگزار کرده اند. حسن فروزان‌فرد، رییس کمیسیون حمایت قضایی و مبارزه با فساد اتاق تهران، مثلاً درباره توجه به موضوع تعارض منافع و جلوگیری از فساد در این بازار، یک ماه پیش گفته بود: «اتفاقات رخ داده اخیر در بازار سرمایه و ریزش شاخص‌ها در بورس تهران، بار دیگر این هشدار را به صدا درآورد که عدم شفافیت‌ها در بازار سرمایه، این بازار را به ناکجاآباد سوق خواهد داد، از این‌رو برای مدیریت تعارض منافع در این بازار باید به فوریت اقدام کرد.»

☞ اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

تعارض منافع وزارت نفت و عدم گسترش LPG در خودروها

علی محمودیان (رییس اتحادیه کشوری سوخت‌های جایگزین) - ۳ آبان ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه انرژی

علیرغم وجود مزیت‌های فراوان در استفاده از گاز مایع در خودروها بازهم وزارت نفت و شرکت ملی پالایش و پخش برنامه‌ای در این حوزه نداشته و همچنان سوزاندن ال. پی. جی در خطوط لوله با بی‌تدبیری وزارت نفت در دولت دوازدهم ادامه دارد. کارشناسان معتقدند که دلیل اصلی عدم توسعه ال. پی. جی در خودروها، تعارض منافع وزارت نفت در این حوزه است. در صادرات بنزین تنها ۵/۱۴ درصد عواید فروش به وزارت نفت تعلق می‌گیرد، ولی در صادرات ال. پی. جی تمام عایدی صادراتی به وزارت نفت تعلق دارد و این تفاوت در بهره‌مندی از درآمد صادراتی عامل ایجاد تعارض منافع در این موضوع شده است. با توجه به منافع بسیار اضافه شدن ال. پی. جی به سبد سوخت خودروها، پیشنهاد می‌شود که وزارت نفت با در نظر گرفتن منافع ملی کشور برای توسعه اتوگاز برنامه‌ریزی کند.

☞ خبرگزاری دانشجویان ایران

تضاد منافع وزارت بهداشت، مانع همکاری با صادرکنندگان دارو

سروش قاضی نوری نائینی (رئیس مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور) - ۲ آذر ۹۹
◀ تعارض منافع در نظام سلامت

وزارت بهداشت به خاطر تضاد منافع و ترس از افزایش هزینه‌های خود و بیمه‌ها، نه مجوز ورود داروهای بایوتک جدید به لیست داروها می‌دهد و نه حتی برای صادرات با تولیدکنندگان همکاری می‌کند.

🔗 [اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کشور](#)

مسئله جدی در مدیریت نظام سلامت کشور، تعارض منافع است

میثم مهدیار و احمد شرفی (کارشناسان اقتصاد سلامت) - ۲ آذر ۹۹
◀ تعارض منافع در نظام سلامت

میثم مهدیار: نظام سلامت در چند دهه گذشته محل جولان گروه‌های رانتی متعددی بوده که در این وزارتخانه جاگرفته و رشد کرده‌اند. در این مدت مدیریت نظام سلامت کشور همواره در دست پزشکان متخصص بوده و موجب شده این مدیریت به جای آنکه شکل حرفه‌ای داشته باشد به صورت صنفی فعالیت کند. در واقع دکتر نمکی نخستین وزیر غیرپزشک کشور است که به دلیل توجه به اقتصاد وزارت بهداشت مورد مخالفت برخی از مسئولان کهنه کار این وزارتخانه قرار گرفته است، چرا که تصمیمات این وزیر با منافع آن‌ها در تضاد بوده است. در چهار دهه گذشته فسادی در بدنه وزارت بهداشت شکل گرفته و این میراث از هر دوره به دوره بعدی منتقل شد و این موضوع تا جایی پیش رفت که طی دوره وزارت قاضی زاده هاشمی، با اجرای طرح تحول نظام سلامت و تجمیع بیمه‌های سلامت زیرنظر وزارت بهداشت به اوج رسید. بنابراین با روی کار آمدن وزیر جدید همه افرادی که از وزارت و وزرای سابق و اسبق ذی نفع بودند در برابر تصمیمات وزیر فعلی به دلیل تعارض منافع واکنش نشان می‌دادند و با مخالفت با وی، کارشکنی می‌کردند. استعفای معاون تحقیقات و فناوری وزیر بهداشت می‌تواند اتفاق مبارکی برای وزارت بهداشت باشد چون این امکان را فراهم ساخته که فرد شایسته‌ای جایگزین وی شود و در بهبود شرایط تأثیرگذار باشد.

احمد شرفی: باید بررسی شود مدیرانی نظیر آقای ملک زاده چند شرکت داروسازی و یا مرکز پژوهشی دارند و چقدر از بودجه وزارت بهداشت در حوزه مطالعات پژوهشی ذی‌نفع‌اند. بنابراین مسئله جدی در مدیریت نظام سلامت کشور تعارض منافع است و تا زمانی که این تعارض منافع حل نشود نمی‌توان شاهد مدیریت انقلابی در حوزه نظام سلامت کشور بود. به گفته وی با اینکه در قانون برنامه پنجم توسعه تأکید شده کارکنان ستادی اجازه فعالیت در بخش خصوصی را ندارند، تاکنون این مهم مورد بی‌توجهی قرار گرفته و اجرا نشده است. بنابراین نمی‌توان از معاون وزیری که شرکت داروسازی دارد انتظار داشت دلسوز مردم باشد و در راستای منافع مردم تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری کند.

🔗 [پایگاه خبری - تحلیلی قدس آنلاین](#)

اصلاح نظام ارجاع کار نظارت بر ساخت و ساز و رفع تعارض منافع

محمود محمودزاده (معاون مسکن و ساختمان) - ۳ آذر ۹۹

◀ **تعارض منافع در حوزه‌ی مسکن و شهرسازی**

معاون مسکن و ساختمان از اصلاح ارجاع کار نظارت بر ساخت و ساز به منظور شفافیت، اقدام ویژه در خصوص رفع تعارض منافع خبر داد و گفت: اصلاح قانون نظام مهندسی ساختمان نیز در تعامل با شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور در دستور کار است.

✉ وزارت راه و شهرسازی جمهوری اسلامی ایران / صنعت حمل و نقل آنلاین

قانون کمیسیون ماده ۱۰۰ مصداق تضاد منافع است

جواد آزمون (مسئول بسیج دانشجویی دانشگاه شهید بهشتی) - ۴ آذر ۹۹

◀ **کلیات تعارض منافع**

نوع نگاه ما به قانونگذاری و اجرای قانون و برخورد با تخلف متخلفین در جهت حمایت از مستضعفین نیست و خوب این مسائلی که پیش می‌آید طبیعی است. اگر ما به قانون مثل قانون کمیسیون ماده ۱۰۰ نگاه کنیم، یازده تبصره دارد که در فصل اول آن ذکر می‌شود اگر در تخلفات اینچنینی، افزون بر تخریب وجود نداشته باشد، باید جریمه کرد و ما می‌بینیم که این قانون تضاد منافع از دهه ۷۰ در کشور وجود دارد. تا زمانی که در این قوانین یک ذی‌نفع وجود دارد و آن ذی‌نفع نیز هم ناظر و هم مجری است و برخورد سلیقه‌ای وجود دارد و همچنین قوانین هم به بدترین شکل ممکن اجرا می‌شود، این اتفاقات رخ می‌دهد.

✉ خبرگزاری دانشجو

تصویب ۳ بند از طرح مدیریت تعارض منافع در کمیسیون اجتماعی

علی بابایی کارنامی (نماینده مردم ساری) - ۳ آذر ۹۹

◀ **کلیات تعارض منافع**

بررسی جزییات طرح مدیریت تعارض منافع موضوعی بود که در دستورکار نشست کمیسیون اجتماعی مجلس قرار داشت. در این نشست ۳ بند دیگر از این طرح اعم از مدیریت تعارض منافع، منافع شخصی و بستگان نیز مورد بررسی قرار گرفته و به تصویب رسید.

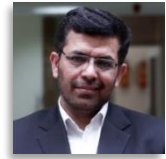
در این مصوبه سازمان‌ها و نهادهایی که مشمول این قانون می‌شده‌اند را مشخص کرده‌اند که بر این اساس ارگان‌ها و نهادهای دولتی، نهادهای عمومی دولتی و غیردولتی، نهادها و مجموعه‌های زیر نظر نهاد رهبری (البته با اذن رهبر معظم انقلاب)، مجلس شورای اسلامی، قوه قضائیه، مجموعه‌هایی هستند که طرح مدیریت تعارض منافع پس از تبدیل شدن به قانون شامل حال آنها می‌شود.

✉ خبرگزاری مجلس شورای اسلامی (خانه ملت) / خبرگزاری فارس / خبرگزاری صدا و سیما / خبرگزاری ایسنا

عدم ارائه رسمی لایحه تعارض منافع از سوی دولت به مجلس؟

ولی اسماعیلی (نایب رئیس کمیسیون اجتماعی) - ۳ آذر ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

طرح مدیریت تعارض منافع در کمیسیون اجتماعی مجلس بررسی می‌شود. نزدیک ۶ بند از طرح تصویب شده است و این مسئله مهم تا نشست فردا ادامه دارد. در طرح مدیریت تعارض منافع خلأهای قانونی وجود دارد؛ بسیاری از مدیران در عملکردشان با تعارض منافع روبه‌رو می‌شوند و به سمت منفعاتشان حرکت می‌کنند. در جهت پیگیری طرح یاد شده، اقدام‌های پیشگیرانه از تخلفات اداری مانند درج در پرونده تا اقدام قضایی پیش‌بینی شده است. نمایندگان بر روی دستگاه مجری قانون هم بحث و تبادل نظر کردند. طرح در متن اولیه؛ سازمان بازرسی کل کشور را به عنوان ناظر بر حسن اجرای قانون برگزیده بود که برخی نمایندگان، نهادهای دیگری مانند وزارت اطلاعات، دیوان محاسبات، سازمان اطلاعات سپاه را پیشنهاد کردند. احمد امیرآبادی فراهانی و همراهان او هم به عنوان طراحان، پیشنهادها و بحث‌هایی داشتند که رسیدگی به آنها در هفته آینده ادامه می‌یابد. لایحه تعارض منافع برای نظارت و اجرای این قانون یک کمیته نه نفره را به ریاست رئیس‌جمهور تعیین کرده بود که با مخالفت اعضای کمیسیون مواجه شد.

لایحه تعارض منافع از سوی دولت به صورت رسمی به مجلس ارائه نشده است. البته از ظرفیت‌های لایحه استفاده می‌کنیم؛ به علاوه طرح مرکز پژوهش‌های مجلس، پیشنهاد نمایندگان و طرح کمیسیون درباره تعارض منافع محورهای بررسی نمایندگان کمیسیون اجتماعی هستند.

باشگاه خبرنگاران جوان

دفاع آموزش و پرورش از تغییر پست رئیس سازمان مدارس غیردولتی

معاونت حقوقی وزارت آموزش و پرورش - ۴ آذر ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

در پی مطلب مندرج در باشگاه خبرنگاران جوان به تاریخ ۱۱ آبان ۹۹ با عنوان «بخشنامه مدیریت تعارض منافع» که به انتقاد از اکتفا کردن به جابجایی رئیس سازمان مدارس غیردولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی پرداخته بود، بخشی از پاسخ معاونت حقوقی و امور مجلس وزارت آموزش و پرورش به شرح زیر است: نظر به اینکه این وزارت با احساس مسئولیت، بخشنامه موصوف را صادر نموده و ضمن پی‌گیری مستمر، پایش و توجیه مجریان، مجدداً در حال شناسایی کامل مصادیق بخشنامه مذکور (به ویژه مصادیق بند یک آن در حوزه تأسیس و فعالیت مدارس و مراکز غیردولتی از سوی اعضای شوراهای نظارت بر مدارس و مراکز غیردولتی) و تعیین تکلیف وضعیت آنان است؛ لذا ضمن تأکید بر اینکه هدف از بند یک بخشنامه فوق الذکر خروج و کناره‌گیری اعضای شوراهای نظارت دارای مجوز فعالیت مدرسه یا مرکز آموزشی از عضویت در شوراهای نظارت و رفع ایراد (وحدت ناظر و منظور یا تصمیم‌سازی و اتخاذ تصمیم توسط ذی‌نفعان بوده که با جابه‌جایی یا توقف فعالیت مدرسه یا مرکز مشمولین بخشنامه یادشده هم در حال تحقق است.

وزارت آموزش و پرورش

بخشنامه آموزش و پرورش همه پست‌های ستادی را در بر نمی‌گیرد

غلامرضا خدادادی (بازرس کل امور آموزش و پژوهش سازمان بازرسی کل کشور) - ۴ آذر ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

آبان سال گذشته بود که لایحه «نحوه مدیریت تعارض منافع در انجام وظایف قانونی و ارائه خدمات عمومی» در هیئت دولت به تصویب رسید و به مجلس شورای اسلامی ارائه شد تا به قانون تبدیل شود. لایحه‌ای که هنوز در کشاکش تغییر مجلس یازدهم به دوازدهم به نتیجه نرسیده و در انتظار تصویب به دست بهارستانی‌هاست. آموزش و پرورش از خرداد امسال داعیه اجرای موضوع تعارض منافع را داشت و در نهایت هم ۲-۳ دفعه محسن حاجی‌میرزایی وزیر آموزش و پرورش گزارشی گذرا از روند عملکرد این بخشنامه در آموزش و پرورش را اطلاع رسانی کرد. اجرای درست این بخشنامه زمینه نظارت و کنترل هرچی بیشتر بر حسن اجرای قوانین را نوید می‌دهد، اما هنوز نقاط مبهمی در مسیر اجرای کار به چشم می‌خورد که پاسخی روشن برای آن تاکنون وجود ندارد.

غلامرضا خدادادی بازرس کل امور آموزش و پژوهش سازمان بازرسی کل کشور در این رابطه گفت: قانون مدارس غیردولتی تصریح کرده چنانچه قرار بر اعطای تسهیلاتی باشد، فرهنگیان در اولویت هستند. این قانون در حالی کلمه فرهنگیان را به کار برده که تعریف دقیقی از آن ارائه نشده است و مشخص نیست این فرهنگیان دقیقاً شامل چه کسانی است؟ در بررسی این بخشنامه مشخص شد که مفاد آن تمام ابعاد را در نظر نمی‌گیرد و گفته است افرادی که در شورای سیاست‌گذاری بوده و در ستاد وزارت آموزش و پرورش صاحب پست هستند و مدرسه‌داری می‌کنند، باید مدرسه را حفظ کنند یا پست خود را که طبق آن اقدام به جابجایی پست و حضور در سایر سمت‌های اجرایی از سوی مسئولان مشمول را شاهد بودیم البته این اقدام صرفاً تعارض میان شورای سیاست‌گذاری و مدارس غیردولتی را تا حدودی مرتفع کرده است و شامل سایر پست‌های ستادی وزارت آموزش و پرورش نمی‌شود. در حال بررسی کیفیت اجرای بخشنامه تعارض منافع در آموزش و پرورش هستیم تا گزارش اقدامات اخیر منسوب به اجرای تعارض منافع را به مراجع ذیصلاح ارسال کنیم.

با فرض کیفیت اجرا در بعد ساماندهی مدرسه‌داری مسئولان، اما هنوز مصادیق دیگر این بخشنامه در سایر پست‌های ستادی روشن نیست و تضمینی بر تداوم کار و گزارش دهی شفاف اعلام نشده است.

باشگاه خبرنگاران جوان

طرح مدیریت تعارض منافع در اولویت کمیسیون اجتماعی مجلس

خلیل بهروزی‌فر (عضو کمیسیون اجتماعی) - ۴ آذر ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

اولویت اصلی جلسات اخیر کمیسیون اجتماعی مجلس طرح مدیریت تعارض منافع و ساماندهی اداری و استخدامی است. اشخاصی که وارد پست‌های مدیریتی می‌شوند نباید منافع شخصی خود را در نظر بگیرند؛ منافع جمعی نباید فدای منافع فردی شود.

خبرگزاری تسنیم

مدیریت تعارض منافع را در بودجه ۱۴۰۰ می‌گنجانیم

حسن نوروزی (نایب رئیس کمیسیون قضایی مجلس) - ۵ آذر ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

تعارض منافع در ارگان‌ها، سازمان‌ها و وزارتخانه‌های مختلف وجود دارد به طوری که یک مسئول در قوه قضایی و یا یک مدیر در وزارت دادگستری ممکن است یک دفترخانه هم داشته باشد و اقدامات قضایی و حقوقی در آنجا انجام دهد. همچنین شاهد شرکت‌های تو در توی مدیران دولتی و اعضای هیأت مدیره شرکت‌های دولتی هستیم. قانون اساسی تأکید دارد که داشتن دو شغل ممنوع است و مدیریت تعارض منافع مانع از چند شغله بودن متخلفین شود. تعارض منافع در مجلس هم نباید وجود داشته باشد؛ نباید شاهد آن باشیم که نماینده‌ای هم از مجلس حقوق بگیرد و هم حقوق هیأت علمی‌اش را دریافت کند. شاهد تفسیر غیر صحیح از قانون دو شغله‌ها و سه شغله‌ها هستیم. اگر طرح مدیریت تعارض منافع در کمیسیون قضایی مطرح شود قطعاً رأی خواهد آورد. ضمن اینکه تلاش می‌کنیم این طرح در صحن علنی رأی لازم را آورده و می‌کوشیم آن را در بخش‌های مختلف بودجه سال ۱۴۰۰ بگنجانیم. طرح مدیریت تعارض منافع ضمن اینکه نیازمند تهاتر اطلاعات بخش‌های مختلف دولت است اما به نظر می‌رسد که نیازمند تصمیم و اقدام جدی سران قوا هم است. چرا که برخی از دولتمردان دو شغله و سه شغله محسوب می‌شوند.

جامعه خبری تحلیلی الف / اقتصاد آنلاین

لزوم مدیریت تعارض منافع در اعطای ارز دولتی به تصمیم‌گیران

محمد حسن آصفری (نماینده مردم اراک) - ۷ آذر ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

ما در حال تصویب طرحی در مجلس به نام «تعارض منافع» هستیم که البته دولت هم چنین لایحه‌ای را به مجلس آورده است. برای مدیریت تعارض منافع، لازم است کسانی که در جایگاه‌های تصمیم‌گیری هستند، نتوانند خودشان برای مجموعه‌ها، شرکت‌ها و کارخانه‌های خود یا وابسته با ارز دولتی امتیاز بگیرند.

اقتصاد ۲۴ / خط بازار

تداوم رسیدگی به طرح مدیریت تعارض منافع در مجلس

بهار نیوز - ۷ آذر ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

کمیسیون اجتماعی مجلس بررسی طرح مدیریت تعارض منافع را این هفته هم ادامه می‌دهد و شریعتمداری وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی و رحمانی فضلی وزیر کشور را برای پاسخگویی به پرسش نمایندگان فراخوانده است.

بهار نیوز / خبرگزاری ایلنا / همشهری آنلاین

سوالات بی‌پاسخ در مورد تعارض منافع رئیس دانشگاه فرهنگیان

پایگاه خبری تحلیلی صدای معلم - ۵ آذر ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

رئیس دانشگاه فرهنگیان در سال ۱۳۹۶ کتابی به نام "اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی" در دو جلد منتشر کرده است. شورای پژوهش دانشگاه فرهنگیان در سال ۹۸، مصوبه خرید این کتاب در دو جلد و قیمت جلد اول ۷۵ هزار تومان و جلد دوم ۷۰ هزار تومان به تیراژ ۱۴ هزار جلد (در سه مرحله ۶، ۷ و ۱ هزار تایی) را صادر کرد. هزینه خرید این کتابها از بودجه دانشگاه فرهنگیان حدود دو میلیارد تومان بوده است. این معامله نمونه‌ای از سوء استفاده از موقعیت برای تحصیل مال نامشروع است. پرسش «صدای معلم» از وزیر آموزش و پرورش آن است؛ آیا وقایعی که در دانشگاه فرهنگیان رخ داده است از مصادیق "تعارض منافع" نیست؟ پس از گذشت بیش از پنج ماه، صدا و سیما در گزارشی در برنامه "تهران ۲۰" به این موضوع پرداخت. مجری برنامه در گزارش می‌گوید که مسئول پیگیری و بازرسی آموزش و پرورش که باید به این جا رسیدگی کند، دانشجوی رئیس دانشگاه فرهنگیان است!

پس از پخش این گزارش صدا و سیما، مدیر کل حقوقی دانشگاه فرهنگیان در مقام "پاسخگو" در تلویزیون ظاهر شده و به توضیحاتی را ارائه می‌کند. مدیر کل حقوقی دانشگاه فرهنگیان عنوان می‌کند که کتاب‌های مربوطه با بررسی همه جوانب در شورای پژوهشی دانشگاه مورد تایید قرار گرفته اند. پرسش «صدای معلم» آن است که آیا اگر آقای خنیفر فاقد جایگاه حقوقی به عنوان "رئیس دانشگاه فرهنگیان" بود باز این کار انجام می‌شد؟ این سوالی است که مجری منتقد صدا و سیما به آن نمی‌پردازد و حاصل این برنامه بیش از ۱۲ دقیقه تکرار برخی مکررات است و به نظر می‌رسد به جای پرداختن به اصل موضوع یعنی "تعارض منافع" بر سر نرخ در حال چانه زدن هستند!

📌 پایگاه خبری - تحلیلی صدای معلم

محتوای تصویری تعارض منافع

در هفته گذشته، چند برنامه‌ی تصویری و کلیپ مرتبط با تعارض منافع در فضای مجازی منتشر شد:

- [تعارض منافع در سازمان نظام مهندسی و شهرداری](#) / مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه / برنامه کشاکش منافع / مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه / ایرنا ۲۴ / ۱ آذر ۹۹
- در توضیح این برنامه‌ی تصویری آمده است: تعارض منافع در رابطه بین سازمان نظام مهندسی و شهرداری تهران بازار مهندسی را دستخوش فساد، رانت و انحصار کرده است. در این قسمت به گفتگو با عباس آخوندی وزیر سابق راه و شهرسازی و نادر شکوفی عضو هیات مدیره جامعه مهندسان مشاور نشستیم تا بی پرده از منافع گروه‌های مختلف حوزه ساخت و ساز مسکن با خبر شویم.
- [ماجرای تعارض منافع و فروش کتاب‌های رئیس دانشگاه فرهنگیان](#) / برنامه تهران ۲۰ / سایت تلویزیون ۲ / آذر ۹۹ : در متن خبرنامه به تفصیل به بررسی این موضوع در سایت "[صدای معلم](#)" پرداخته شده است.

تحلیل تعارض منافع در فضای مجازی

چند دلیل منطقی برای اعلام وصول لایحه مدیریت تعارض منافع در مجلس

فرشته الهی

بررسی توییت‌های منتشر شده در هفته گذشته یعنی در حدفصل روزهای ۱ تا ۷ آذر، توجه گسترده نظرات عمومی در خصوص استعفای پس از عزل معاون تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت و اقدامات انجام شده توسط وی را که گفته می‌شود درگیر با تعارض منافع بوده است نشان داد. علاوه بر این موضوع که به دلیل وضعیت نگران‌کننده کرونایی کشور از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، موضوعاتی از قبیل تعارض منافع موجود در قوه قضائیه و نیز برکناری ۳۰۰ مدیر در آموزش و پرورش به دلیل داشتن تعارض منافع نیز در فضای مجازی مورد بحث قرار گرفتند. سهم توییت‌ها از میان مطالب منتشر شده در رسانه‌های مجازی درباره‌ی موضوعات مرتبط با تعارض منافع ۵۷٪ و سهم تلگرام برابر با ۴۳٪ بوده که در بین تمامی مطالب پرتکرارترین هشتگ‌ها شامل #ملک-زاده، #اخراج-ملک-زاده و #سیناکمالخانی بودند.

توجه دوباره به تعارض منافع در نظام سلامت با استعفای معاون وزیر

وجود موقعیت‌های گوناگون تعارض منافع در وزارت بهداشت و درمان کشور بر هیچ کس پوشیده نیست و تاکنون هم مطالب متعددی در این خصوص در رسانه‌های مختلف از جمله در پایگاه اینترنتی [مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه](#) بیان شده است. نعمت حیات و زندگی از چنان درجه احترام و ارزشی برخوردار است که تمامی افراد متولی حفظ و مراقبت از سلامتی انسان‌ها بایستی هدف اصلی و اولیه خود را حفظ جان و سلامتی افراد قرار داده و منافع شخصی و مالی خود را به آن گره نزنند. ولیکن در نظام سلامت کشور به خصوص پس از رسانه‌ای شدن ماجرای استعفای معاون تحقیقات و فناوری وزارت کشور نشانه‌هایی از وجود موقعیت‌های تعارض منافع به چشم می‌خورد که به نوبه خود این هدف والا را زیر سؤال می‌برد.

یکی از موارد تعارض منافع در نظام سلامت کشور مسئله فعالیت در بخش خصوصی و مالکیت شرکت‌های داروسازی و مراکز پژوهشی توسط متولیان و کارکنان وزارت بهداشت است. با توجه به اینکه در قانون برنامه پنجم توسعه تأکید شده کارکنان ستادی اجازه فعالیت در بخش خصوصی را ندارند، تاکنون این امر مورد بی‌توجهی قرار گرفته و اجرا نشده است. بنابراین نمی‌توان از افرادی که درگیر اینگونه تعارضات منافع هستند انتظار داشت که دلسوز مردم بوده و با مدیریتی انقلابی در راستای منافع و حفظ جان و سلامتی آنان تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری کنند.

اشتغال همزمان، نظارت بر خود، قاعده‌گذاری بر خود، تعارض درآمد-وظیفه و ... از نمونه‌های بارز تعارض منافع موجود در نظام سلامت کشور هستند که در واقع ریشه در ساختار غلط این نظام دارد. به عنوان نمونه در اکثر کشورهای

توسعه یافته همچون آمریکا و آلمان به هیچ وجه یک پزشک نمی‌تواند متصدی عنوان وزیر بهداشت شود زیرا هر چقدر یک پزشک در فعالیت پزشکی و یا صنفی خود خوب عمل کند نمی‌تواند تصمیم‌گیرنده مناسبی برای منافع عموم مردم در خصوص حوزه سلامت آن‌ها باشد زیرا به طور قطع دارای منافع متضاد زیادی می‌شود، به طور مثال [صدور مجوز واردات مدیران برای خودشان](#) و یا [سهام‌خواری در پزشکی](#) که در گزارش‌های مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه به آن‌ها پرداخته شده است.

بنابراین با توجه به مصادیق متعدد و نگران‌کننده تعارض منافع در نظام سلامت کشور به خصوص نمایان شدن آثار مخرب آن در کنترل ناموفق اپیدمی کرونا که هر لحظه جان هموطنان عزیزمان را به کام مرگ می‌کشد، پیشنهاد می‌شود وزارت بهداشت مدیریت موقعیت‌های تعارض منافع موجود در این وزارتخانه و نظام سلامت کشور را در اولویت‌های خود قرار داده و رویه به وجود آمده کسب درآمد و منفعت از طریق بازی با جان باارزش مردم را با رویه شیوه زندگی سالم و پیشگیری از بیماری‌ها تصحیح کند.

بازگشودن پرونده تعارض منافع در قوه قضائیه

پیشگیری و مدیریت تعارض منافع در نظام قضایی یکی از راهکارهای کاهش فساد در قوه قضائیه و در کل نظام سیاسی و اداری محسوب می‌شود که معمولاً کشورهای مختلف مقرره‌هایی در زمینه پیشگیری و مدیریت تعارض منافع در نظام قضایی پیش‌بینی می‌کنند. با مقایسه کشور در این امر با دو کشور انگلیس و آمریکا می‌توان به این نتیجه رسید که با توجه به شناسایی زود هنگام مفهوم تعارض منافع در آمریکا و انگلیس و به تبع آن تدوین، تصویب و اجرای مقدم این قوانین نسبت به ایران، تعارض منافع موجود در نظام قضایی این کشورها با یک روند کاهش‌ی روبه‌رو بوده و مسئولان قضایی و مردم نیز با اطلاع و تفهیم این موضوع در مدیریت تعارض منافع نقش بسزایی داشته‌اند. ولیکن در نظام حقوقی ما هنوز مفهوم مستقلی به نام تعارض منافع نتوانسته است جایگاه مناسب خود را در قوانین پیدا کند و روند محسوسی از مدیریت تعارض منافع در نظام قضایی را شاهد نبوده‌ایم. با وجود این، قوانین و مقررات پراکنده‌ای که متضمن پیشگیری و مبارزه با تعارض منافع بوده‌اند با فقدان برخی از عناصر مهم مدیریت تعارض منافع، همچون اعلام دارایی یا حمایت مؤثر از افشاگران تعارض منافع، نتوانسته‌اند مدیریت مؤثری در خصوص تعارض منافع انجام دهند. همچنین نبود قانون جامع و اجرای مؤثر و شفاف قوانین موجود نیز به مشکلات مدیریت تعارض منافع در نظام قضایی افزوده است.^۱

در راستای واکاوی تعارضات منافع موجود در قوه قضائیه، وحید اشتری، از فعالان عدالت‌خواه، که به تازگی به دو سال زندان محکوم شده است در صفحه توئیتر خود می‌نویسد: «امروز در مورد فرزندان [...] در اینترنت گشت می‌زد. متوجه ماجرای عجیبی شدم. هزینه بیمه پرسنل قوه قضائیه ماهانه چند صد میلیارد است. همگی زیر نظر یک شرکت واسط

۱. وکیلان و درخشان (۱۳۹۹)، [راهکارهای پیشگیری و مدیریت تعارض منافع در نظام قضایی با رویکرد تطبیقی](#).

است که دفترش در خود کاخ دادگستری است و احتمالاً سود چند ده میلیاردی از این واسطه‌گری می‌برد. اسم شرکت "خدمات بیمه پشتیبان عدالت" است. صاحبان چنین شرکت با چنین رانت عظیم را جستجو کردم. عجیب اینکه دختر [...] نائب رئیس هیأت مدیره اش است. بزرگواران باور بفرمائید سر سفره نشاندن بستگان درجه یک در همه جای دنیا جرم‌انگاری شده و اسمش تعارض منافع است».

موضوعی که توسط این فعال فضای مجازی مطرح شده، طرح مصداقی از تعارض منافع در مورد یکی از مسئولان قضایی است. چه بسا در روند انتخاب شرکت بیمه‌ای مذکور تمامی تشریفات قانونی انجام شده و حتی افشای منافع متعارض در زمان تصمیم‌گیری نیز صورت گرفته و از این بابت تعارض منافع بالفعل رخ نداده باشد، اما به دو دلیل این موضوع به صورت بالقوه می‌تواند مصداق تعارض منافع معرفی گردد: نخست به دلیل فقدان بستر قانونی مناسب برای تشخیص و معرفی این موقعیت‌ها به عنوان تعارض منافع؛ دوم به دلیل فقدان اطلاع‌رسانی مناسب در مورد سازوکارهای مدیریت تعارض منافع توسط قوه قضاییه. هر دو دلیل اخیر تاییدی است بر ضرورت رسیدگی هر چه سریع‌تر مجلس به لایحه‌ی مدیریت تعارض منافع در خدمات عمومی که اکنون در سالگرد اعلام وصول آن در مجلس قبل قرار داریم.

برکناری ۳۰۰ نفر از مدیران آموزش و پرورش به دلیل تعارض منافع

پیرو بخشنامه مدیریت تعارض منافع در آموزش و پرورش که در ۱ تیر ۱۳۹۹ منتشر شد و به مشمولان آن دو ماه فرصت داد تا تکلیف خود را مشخص نموده و از میان کار در مناصب عمومی و فعالیت خصوصی یکی را انتخاب کنند، محسن حاجی میرزایی وزیر آموزش و پرورش در اول آذر ماه اظهار کرد: «حدود ۳۰۰ نفر از مدیران و معاونان آموزش و پرورش که مشمول تعارض منافع می‌شدند، جابه‌جا شدند. این جابجایی‌ها طی یک ماه گذشته و در حالیکه هنوز قانونی در این رابطه به وزارت آموزش و پرورش ابلاغ نشده، اتفاق افتاده است و وزارت آموزش و پرورش در این زمینه خود پیشگام شده است».

البته که پیشگام شدن دستگاه‌ها در خصوص مدیریت تعارض منافع در حوزه فعالیت خود قبل از تصویب قوانین جای تقدیر و تشکر دارد، ولیکن این دستگاه‌ها باید به این امر توجه ویژه داشته باشند که ارائه اطلاعات کلی در خصوص اقدامات انجام شده در این زمینه کمک شایان توجهی به جلب اعتماد عمومی نخواهد کرد. به عنوان نمونه در خصوص برکناری مدیران آموزش و پرورش یکی از کاربران توییتر با نام کاربری "شهاب" می‌نویسد: «خانم عبدالهی ماجرای تعارض منافع در بحث مدارس غیرانتفاعی چه شد در مجلس؟ اینکه وزیر مجبور شد دیروز اعلام کند ۳۰۰ مدیر را برکنار می‌کند صحت دارد؟ در چه سطحی این اتفاق افتاده؟ الان در شهرستان ما مدیر آپ خانمش مدرسه غیرانتفاعی زده و ساختمان دولتی رو با ۵۰۰ هزار تومان در ماه اجاره کرده!»

مشخص است که برای دستیابی به موفقیت در امر مبارزه با تعارض منافع و نیز جلب اعتماد عمومی به سازمان‌ها به خصوص آموزش و پرورش که در این امر خود پیشگام شده است، لازم است تا زیرساخت‌های لازم اعم از رسانه‌ای و غیررسانه‌ای برای اطلاع‌رسانی اقدامات صورت گرفته و ارائه جزئیات به افکار عمومی فراهم شود.

با توجه به موضوعات بیان شده و اهمیت مبارزه با تعارض منافع به عنوان ریشه اصلی فساد ضروری است تا ضمن بررسی و تصویب لایحه مدیریت تعارض منافع در مجلس، دستگاه‌ها نیز زیرساخت‌های لازم جهت اجرایی کردن آن را فراهم آورند. لازم به تذکر است که اقدامات صورت گرفته بایستی به شکل کاملاً شفاف به اطلاع عموم رسیده و همچنین ابزارهای رسانه‌ای مورد استفاده در این امر خود نباید در بیان و رسیدگی به این مسائل درگیر تعارض منافع باشند. نکته دیگر که از اهمیت بالایی برخوردار است موضوع حمایت و تشویق افشاگران فساد است که علاوه بر توجه رئیس قوه قضاییه به این امر همچنان با توجه به سرگذشت افشاگران مشاهده می‌شود که برای دستیابی به یک جایگاه مناسب در این زمینه فاصله زیادی وجود دارد که امید است هرچه سریع‌تر مورد توجه و رسیدگی متولیان امر واقع شود.

پژوهشکده مطالعات توسعه

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۲۲

شماره بیست و دوم - ۱ تا ۷ آذر ۱۳۹۹

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

